

Maak onderwijs in kinderrechten net zo gewoon als taal en rekenen

TEKST RONALD BUITELAAR ILLUSTRATIE WELMOET DE GRAAF

Nederland heeft een flinke lijst internationale afspraken en VN-verdragen over mensenrechten ondertekend. Desondanks kent slechts 34 procent van de jongeren het Internationale Verdrag inzake de Rechten van het Kind – kortweg het VN Kinderrechtenverdrag – en is er nauwelijks aandacht voor educatie over kinderrechten voor volwassenen en kinderen.

Reden genoeg voor belangenorganisaties om aan de bel te trekken. Ingrado Magazine sprak twee voorvechters. Laurien Koster, sinds 2017 voorzitter van het Kinderrechtencollectief, een groep van organisaties die opkomen voor de rechten van kinderen in Nederland en met Willemijn Dupuis, initiatiefnemer van KinderrechtenNU.

Armoede, kindermishandeling, ontoereikende jeugdzorg, gebrek aan inclusiviteit en oplopende schooluitval. Het zijn volgens Laurien Koster van het Kinderrechtencollectief meer dan genoeg signalen dat het nog allerminst goed zit met de kinderrechten in Nederland. Koster: 'We zijn verplicht hier iets aan te doen. Niet alleen op basis van onze Grondwet, maar ook omdat rechten en belangen van kinderen bijzonder duidelijk zijn opgeschreven in het VN-Kinderrechtenverdrag en uitgewerkt in de Algemene Commentaren van het VN-Kinderrechtencomité.' Koster geeft enkele voorbeelden: 'Neem Commentaar nummer 1, dat gaat over hoe onderwijs ingericht zou moeten zijn. Of 12 over het recht van het kind om gehoord te worden en 19 over de overheidsbegroting en de rechten van het kind. Zorg voor voldoende geld zodat bekendheid met en toegang tot het recht voor ieder kind gewaarborgd is. Put your money where your mouth is!'

Recht en toegang

Het is Koster ten voeten uit. Recht en de toegang ertoe is de rode draad in haar leven, tien jaar advocatuur, tweeëntwintig jaar rechtelijke macht, zeven jaar mensenrechten en sinds 2017 kinderrechten: 'Het is voor mij cruciaal dat iedereen toegang heeft tot zijn rechten en dus tot het Recht. We hebben ik weet niet hoeveel verdragen getekend, dus op papier is alles goed geregeld. Maar als het aankomt op kennis van die rechten is het droevig gesteld in Nederland. Als ik bijvoorbeeld vertel dat ik me met kinderrechten bezighoud is de vraag vaak "moet je dan vaak naar het buitenland?"'

Vooraf het ontbreken van systematisch onderwijs in mensenrechten zit Koster dwars: 'We hebben ons daar middels de verdragen toe verplicht en het hoort net zo gewoon te zijn als rekenen en taal. Vanaf dag 1 stelselmatig duidelijk maken wat de norm is waar iedereen zich aan moet houden.' Voor het onderwijs, dat ervoor beducht is dat de samenleving te pas en te onpas zaken over de schutting gooit, heeft zij een geruststellende boodschap: 'De kinderrechten vormen een onbetwist, internationaal kader, daar kunnen we niet omheen. Als we dat kader nu eens kiezen om alle onderwijs- en zorgklokken gelijk te zetten, dan blijven we ook buiten persoonlijke opvattingen en richtingstrijd.'

Recht op onderwijs

Gelijk tikkende klokken bij onderwijs en zorg. Het brengt ons bij het vraagstuk van thuiszitters en andere kwesties waar leerplichtambtenaren en RMC-medewerkers tegenaan lopen. Koster haalt een probleemanalyse op de website van Ingrado aan: 'Ik lees in de analyse dat er geworsteld wordt met de grote verschillen tussen scholen en samenwerkingsverbanden waardoor niet ieder kind het kwaliteitsonderwijs krijgt waar het recht op heeft. Dat is in strijd met de Kinderrechten. Of neem het lerarentekort. Dat kan niet. Dat moet je als overheid oplossen. Handelingsverlegenheid bij scholen is ook iets wat leerplichtambtenaren onacceptabel vinden omdat het elders wel lukt om ieder kind een plekje te geven.' Koster denkt dat meer en vooral diepga-

'De kinderrechten vormen een onbetwist, internationaal kader, daar kunnen we niet omheen'

vende aandacht voor kinderrechten in de lerarenopleidingen zou kunnen helpen om betere antwoorden te formuleren: 'Als je leraren een helder perspectief biedt, kan er een andere wind gaan waaien en komt er wellicht een meer holistische blik.'

Vanzelf zal dat echter niet gaan en dus heeft Koster haar hoop gevestigd op de komende uitspraken van het VN-Kinderrechtencomité. Elk land dat het Kinderrechtenverdrag heeft geratificeerd, moet elke vijf jaar aan het VN-Kinderrechtencomité verantwoording afleggen over hoe het gaat met de kinderrechten. Dat geldt dus ook voor de Nederlandse staat. Niet-gouvernementele organisaties (ngo's) mogen ook aan het VN-Kinderrechtencomité rapporteren. In Nederland verzorgt het Kinderrechtencollectief deze zogeheten ngo-rapportage. Na de rapporten van de staat en de ngo's volgt een hearing in Genève en daarna komt het VN-Comité met aanbevelingen aan de staat naar verwacht in mei 2021.

Koster weet dat die aanbevelingen er toe doen in Den Haag: 'Internationale druk is van belang en heeft effect. Op basis daarvan is in het verleden de Kinderombudsman aangesteld en zijn Kinderraden en Kinderburgemeesters geïnstalleerd die gevraagd en ongevraagd advies mogen geven. Met de Nederlandse vertaling van de General Comments (Algemene Commentaren) zijn we ook al een stapje verder gekomen met de verspreiding van algemene kennis van kinderrechten, maar het thema kinderrechteneducatie gaan we de komende jaren nog steviger op de agenda zetten.' Een opdracht die eigenlijk een overheidskwestie is, zegt Koster: 'Het zou niet zo moeten zijn dat ngo's, soms zelfs met subsidie van de overheid, bezig moeten zijn om de overheid te brengen tot verplichtingen die ze zelf zijn aangegaan, zoals het verspreiden van kennis over kinderrechten. Neem het als overheid serieus en zelf ter hand!'

Stem van het kind

Willemijn Dupuis is iemand die niet wachtte op wat de overheid of anderen deden, maar zelf aan de slag ging. Zij vindt het al jaren stabiele cijfer van 119.000 mishandelde kinderen per jaar reden genoeg om zich sterk te maken voor de stem van het kind

'Zoek een volwassene die je vertrouwt, die naar je luistert en die je helpt'

zelf: 'We doen als samenleving al jaren ons best om dat cijfer omlaag te krijgen. We spreken af om alert te zijn op kindermishandeling, bevragen elkaar, komen met een meldcode. Allemaal goed bedoelde acties, maar als we kinderen die ons nodig hebben niet leren hoe ze ons kunnen bereiken blijft dat cijfer onveranderd hoog.'

Ze denkt terug aan het moment waarop toenmalig staatssecretaris Jet Bussemaker en de Rotterdamse wethouder voor sociale zaken, Jantine Kriens over de Meldcode Geweld en Kindermishandeling spraken. 'Op zeker moment stond jeugdambassadeur Simone op en vroeg 'Wat is ons protocol? Wat moeten wij doen als het met een vriendinnetje of klasgenootje niet goed gaat? Vaak weten wij het eerder dan volwassenen, maar wat moeten we doen? Vervolgens werd het stil in de zaal.' Dupuis vindt dat Simone toen gelijk had en nog steeds gelijk heeft: 'Er zijn nog genoeg situaties waarin kinderen zich niet veilig voelen. Pesten, armoede, kindermantelzorg, huiselijk geweld, kindermishandeling om er een paar te noemen. In dat soort gevallen móeten kinderen weten dat zij voor zichzelf en anderen aan de bel kunnen trekken en waar ze dan moeten wezen!'

Aan het roer

Kinderen een stem geven is iets waar Dupuis al sinds 1987 mee bezig is. In dat jaar vraagt Unicef haar om voorlichting op scholen te geven over Kinderrechten. Ze geeft er haar eigen draai aan door kinderen niet over hun rechten te vertellen, maar te vragen hoe zij de wereld zelf mooier willen maken. Het is het startsein voor wat uitgroeide tot KinderrechtenNU, een initiatief waarmee Dupuis kinderen aan het roer zet. Samen met kinderen vertaalde zij het Verdrag inzake de Rechten van het Kind in de Kinderrechtenchecklist en zo kwam onder meer de Kinderhulpcode tot stand: 'Zoek een volwassene die je vertrouwt, die naar je luistert en die je helpt. Zoek net zo lang totdat je deze volwassene hebt gevonden.'

www.kinderrechten.nl

Het Kinderrechtencollectief is in 1995 opgericht en bestaat uit zes kinderrechtenorganisaties. Dit zijn Defence for Children, de Nationale Jeugdraad, Kinderpostzegels, UNICEF Nederland, en Save the Children en Terre des Hommes, met als adviseur het Nederlands Jeugdinstituut. Samen hebben ze de missie om ervoor te zorgen dat de rechten van kinderen in Nederland gewaarborgd zijn.

De missie van Kinderrechten.nu:

'Alle kinderen in Nederland vertrouwd maken met het nadenken over wat zij zelf nodig hebben om goed op te groeien, als ervaringsdeskundigen met een eigen levensverhaal. Op school, thuis of waar zij zich ook bevinden. Op tijd, voordat het te laat is. Alle kinderen bewust maken dat ze er nooit alleen voor staan en de weg weten in hun eigen Sociale Kinderkaart. In dit proces volwassenen meenemen voor borging en opvolging.'

Dupuis vindt het cruciaal dat kinderen voor de puberteit leren praten over wat hen bezighoudt, hun leven en leefomgeving in kaart kunnen brengen en leren aan wie zij hulp kunnen vragen. Een sociale kaart in elke klas met fotootjes van het schoolzorgteam is daarbij een uitstekend hulpmiddel. Voor het voeren van de gesprekken in de klassen van de bovenbouw van de basisschool heeft zij de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) op het oog: 'Zij hebben de wettelijke plicht om de fysieke en psychische gezondheid van de Nederlandse jeugd te monitoren en daar past empowerment van kinderen uitstekend in. Wij trainen de medewerkers van de JGZ en die kunnen op hun beurt de schoolzorgteams trainen. Op die manier krijgen alle Nederlandse kinderen een Rijksvaccinatie voor de geest zodat zij weten hoe ze bij al die prachtige voorzieningen in ons rijke landje terecht kunnen.' Daarbij kunnen zij zelf aan ons vertellen of voorzieningen en beschermingsmaatregelen genoeg en toereikend zijn. Voor leerplichtambtenaren ziet Dupuis een belangrijke 'bijrol': 'Ik zou ze meer wettelijke ruimte willen geven zodat zij met het Kinderrechtenverdrag in de hand kunnen luisteren naar het eigen verhaal van de kinderen om te kijken of zij maximaal kunnen profiteren van hun onderwijsperiode. Als dat op orde is zal er ook minder sprake van uitval zijn. Dat weet ik zeker!'